

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

VÕLANÕUSTAMISTEENUS Juhend kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöö ametnikule

2020

KOV NÕUSTAMISÜKSUS

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Europe Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
Arengu koostöö

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
1. Teenuse eesmärk ja sisu.....	6
2. Teenuse sihtgrupp.....	7
2.1. Võlanõustamisteenus piiratud teovõimega inimesele	7
3. Teenuseosutaja.....	8
4. Võlanõustamisteenuse osutamine.....	10
4.1. Võlgnevus, võlasuhe, võlgadesse sattumise põhjused.....	10
4.2. Võlanõustamisteenusele suunamine.....	11
4.2.1. Abivajaduse hindamine ja teenuse vajaduse väljaselgitamine.....	11
4.2.2. Teenuse eest tasu võtmine	12
4.3. Teenuse kirjeldus.....	12
4.4. Teenuse osutamise lõpetamine ja tagasiside.....	14
Hea teada.....	15

Lisa 1 Rahalise nõude tabel

Lisa 2 Kulude-tulude tabel

Sissejuhatus

Võlanõustamisteenuse juhend on soovituslik materjal kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajale, mis pakub töös vajalikku tuge ja abi. Juhend kirjeldab tööprotsesse võlanõustamisteenuse korraldamisel ja osutamisel ning välja on toodud praktilised nõuanded, mida omavalitsused saavad soovi korral kasutada.

Enne juhendi lugemist tuleks tutvuda üldjuhendiga „Sotsiaalteenuste korraldamine kohalikus omavalitsuses“. Üldjuhend käsitleb teemasid, mis on kohaliku omavalitsuse korralduskohustuse osaks: kohaliku omavalitsuse kohustused sotsiaalteenuste korraldamisel, abiandmise põhimõtted, sotsiaalteenuse määrus kohalikus omavalitsuses, abivajaduse hindamine ja sellele vastava abi korraldamine, haldusmenetlus teenuse määramisel, maksevõime ja ülalpidamiskohustuse hindamine. Eelpool kirjutatud teemasid antud juhendis ei käsitleta või käsitletakse põgusalt, mistõttu on teenusejuhend tugevalt seotud üldjuhendiga.

Võlanõustamisteenuse juhendis on kasutatud järgnevaid õigusakte: sotsiaalhoolekande seadus (SHS); haldusmenetluse seadus (HMS); võlaõigusseadus (VÕS); tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS), karistusseadustik (KarS); täitemenetluse seadustik (TMS); pankrotiseadus (PankrS), krediidasutuste seadus (KAS).

1. Teenuse eesmärk ja sisu

Võlanõustamisteenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mis hõlmab inimese nõustamist, juhendamist ja edasiste võlgade tekkimise ennetamist (SHS § 44 lõige 3).

SHS § 44 lõige 1
Võlanõustamisteenuse eesmärk on abistada isikut tema varalise olukorra kindlakstegemisel, võlausaldajaga läbirääkimiste pidamisel ja nõuete rahuldamisel, vältida uute võlgnevuste tekkimist toimetulekuvõime parandamise kaudu ning lahendada muid võlgnevustega seotud probleeme.

Ühtlasi on teenuse eesmärk ennetustöö ehk inimese toimetulekuvõime tugevdamise kaudu uute võlgade vältimine. Selleks aidatakse inimesel teadvustada ülemäärase võlgnevuse põhjuseid ja tagajärgi ning õpetatakse teda tulevikus säilitama tasakaalu tulude ja kulude vahel ning uusi võlgnevusi vältima.¹

Teenuse sisuks ei ole otsese materiaalse abi andmine, vaid inimese abistamine ja nõustamine võlgnevuste kõrvaldamiseks sobivate lahenduste väljaselgitamisel. Inimene ei pruugi iseseisvalt olla võimeline võlausaldajaga läbirääkimiste pidamiseks või vajadusel ka kohtu poole pöördumiseks.

Võlanõustaja abi võivad vajada nii madalate sotsiaalmajanduslike oskustega inimesed, kui ka hästi tasustatud tööd tegevad inimesed, kes on sattunud olukorda, kus enam võlakoormaga iseseisvalt hakkama ei saa. Erinevalt abivajajast ei ole võlanõustaja olukorraga emotsionaalselt seotud ning tal on erialased oskused ja teadmised, kuidas võlgnevustega toime tulla, mistõttu on

probleemide lahendamine spetsialisti ja abivajaja koostöös sageli efektiivsem.

¹ Sotsiaalhoolekande seadus 98 SE, lk. 41 <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/aef50e8c-3583-465d-941a-744e0631fee1/Sotsiaalhoolekande%20seadus>

2. Teenuse sihtgrupp

Võlanõustamisteenust on õigus saada inimesel, kellel on võlgnevus või selle tekkimise oht (nt ebamõistlikud tarbimisharjumused) ning kes ei ole iseseisvalt võimeline rahalisi kohustusi täitma ega võla sissenõudjatega läbirääkimisi pidama. Teenuse sihtgruppi ei ole otstarbekas kitsendada toimetulekutoetuse saajate, kodutute või muude konkreetsete gruppidega, vaid pakkuda teenust kõigile potentsiaalsetele abivajajatele, kelle olukord teenust saamata halveneks ja tooks kaasa suurema abivajaduse tekkimise (nt kaotatakse võlgade tõttu elukoht ja vajatakse sotsiaaleluruumi vms).² Eesti Võlanõustajate Liidu (edaspidi EVNL) hinnangul ei ole peamiseks teenuse saajateks püsivalt sotsiaaltoetusi saavad isikud, vaid teenusesaajate hulgas on ka need leibkonnad, kes üldiselt sotsiaalosakonnaga kokku ei puutu (nt on neil tagatud nii sissetulek kui ka kinnisvara).³

Võlgadesse sattunud inimeste abistamisel on oluline lähtuda abivajaja ja tema pere majanduslikust olukorrast, mitte niivõrd sellest, kui suured on inimese sissetulekud. Abi võivad vajada ka need inimesed, kelle sissetulek on kõrge, kuid suure võlakoorma tõttu on nad majanduslikult siiski toimetulematud. Seega peaks teenus olema kättesaadav ka nendele inimestele, kellel veel on tagatud sissetulek ja eluase ning kes on motiveeritud olukorda lahendama.

Lisaks eeltoodule on võlanõustamisel oluline roll ka võlgnevuste ennetamisel, mistõttu võiks sotsiaaltöötaja suunata abivajajaid ka preventiivselt võlanõustaja poole, kui sotsiaalhooldamise käigus ilmneb, et inimese või pere tarbimisharjumused ei ole mõistlikud, mistõttu võivad tekkida majanduslikud probleemid.

Kuigi võlanõustamisteenuse kasutamine on inimesele vabatahtlik ja kõik inimesed ei ole motiveeritud oma võlgnevustega tegelema, on kohalikul omavalitsusel võimalik teenus seada ka erinevate teenuste (nt eluasemeteenuse) ja toetuste (nt toimetulekutoetuse) saamise eelduseks inimeste puhul, kellel juba on probleeme võlgnevustega (nt on kohtutäitur arestinud inimese sissetuleku, on kaotanud elukoha vms) või keda omavalitsus hindab riskigruppi kuuluvaks. Toimetulekutoetuse puhul on selleks võimalik kasutada 2018. aastal loodud kaalutusotsuse õigust (SHS § 134 lg 4 p 5 ja 8), mille puhul ei ole eesmärgiks inimese jätmine toetuseta, vaid motiveerida ja suunata teda oma probleemidega tegelema. Toimetulekutoetus peaks olema ajutine abimeede, mille raames pakutakse inimesele igakülgset sotsiaalhoolekandelist abi (sh erinevaid teenuseid vastavalt SHS § 131 lg-le 1 ja 123 lg-le 3) selleks, et ta ei peaks enam sõltuma sotsiaaltoetustest ning üheks selliseks abi liigiks võib olla võlanõustamine.

2.1. Võlanõustamisteenus piiratud teovõimega inimesele

Kui võlanõustamisteenust vajab piiratud teovõimega isik, siis osutatakse teenust tema seaduslikule esindajale ehk eestkostjale (sh lapsevanemale) viimase taotluse alusel (SHS § 44 lõige 4). Eestkostjale osutatakse võlanõustamisteenust nii sel juhul, kui eestkostetava teovõime on täielikult piiratud, kui ka siis, kui kohus on piiranud vaid eestkostetava tehingu tegemise õigusi. Kui eestkostetaval puudub õigus teha tehinguid (sõlmida lepinguid, võtta laenu vms) või on tehingute tegemise õigus piiratud, ei oleks võlanõustamisteenuse osutamine vaid talle endale otstarbekas. See aga ei tähenda, et eestkostetaval ei võiks olla varasemast ajast võlgnevusi ning tegelikkuses ei ole ta võlgnevuste tekkimise eest lõpuni kaitstud ka eestkostja olemasolu korral, mistõttu oleks abi saamise võimaluse ära võtmine antud

² Sotsiaalhoolekandeseaduse seletuskiri, lk. 41 – 43 <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/aef50e8c-3583-465d-941a-744e0631fee1/Sotsiaalhoolekande%20seadus>

³ Eesti Võlanõustajate Liit, Võlanõustamisteenuse juhendi kommenteerimine, 04.05.2020

sihtgrupilt põhjendamatu ja tooks kaasa piiratud teovõimega inimeste ebavõrdse kohtlemise. Seetõttu on eestkostetava majandusliku olukorra ja varaga seotud küsimuste korral eestkostjal õigus saada võlanõustamisteenust⁴ ning teenusel võib osaleda vastavalt vajadusele ja oma võimetele ka eestkostetav.

3. Teenuseosutaja

Võlanõustamisteenust vahetult osutav isik peab vastama ühele järgmistest ettevalmistusnõuetest:

- ✓ **isikul on kutseeaduse alusel antud võlanõustaja kutse;**
- ✓ **isikul on riiklikult tunnustatud kõrgharidus ja läbitud võlanõustaja täienduskoolitus** (SHS § 45 lõige 1).

Võlanõustamine on teenus, millel on oluline roll inimese toimetuleku tagamisel ja parandamisel, mistõttu eeldab see võlanõustajalt/teenuseosutajalt põhjalikke teadmisi ja ettevalmistust. Seetõttu on võlanõustamisteenuse osutaja suhtes sätestatud seaduses nõue riiklikult tunnustatud kõrgharidusele, kuid ei ole tehtud piiranguid erialase kõrghariduse nõude sissetoomisega. Lisaks riiklikult tunnustatud kõrgharidusele nõutakse võlanõustamisteenust vahetult osutavalt isikult kas kutseeaduse alusel välja antud võlanõustaja kutsetunnistuse omamist⁵ või võlanõustamise täienduskoolituse läbimist.⁶

EVNL on välja toonud koosseisulise töötaja ja lepingulise partneri plussid ja miinused.⁷

Koosseisuline töötaja - plussid	Lepinguline partner - plussid
<ul style="list-style-type: none"> ✓ alati olemas – saab kiiresti reageerida ✓ fikseeritud kulu ✓ piiramatud teenuse tunnid ✓ vähem bürokraatiat ✓ STAR-i sissekannete tegemine ✓ koostöö võrgustiku liikmetega 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ võimalus valida sobiv partner ✓ leping mitme teenusepakkujaga, sellest lähtuvalt laiem valik ning parem teenus ✓ KOV-ist sõltumatu, mis võib tekitada kliendis rohkem usaldust
Koosseisuline töötaja - miinused	Lepinguline partner – miinused
<ul style="list-style-type: none"> ✓ tõrge KOV-i töötaja vastu ✓ palju „kiireid“ asju ✓ teiste töökohustuste hulga suurenemine->pikk järjekord->väsimus ja ületöötamine->erialaste teadmiste vähenemine ✓ võlanõustaja töö vähene materiaalne tasustamine 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ eelarve planeerimine on keerulisem ✓ oht sõlmida leping odava ja kehva teenuse osutajaga ✓ kui suunamise käik on kohmakas võivad kiired asjad jääda lahenduseta ✓ vastutuse puudumine

Võlanõustamisteenuse osutamiseks on kolm võimalust:

- ✓ koosseisuline töötaja;
- ✓ koostöölepe;
- ✓ hange.⁸

⁴ Sotsiaalhoolekande seaduse seletuskiri, lk. 41 – 43 <https://www.riigikoju.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/aef50e8c-3583-465d-941a-744e0631fee1/Sotsiaalhoolekande%20seadus>

⁵ <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10665188>. Võlanõustaja kutsestandard kehtib alates 23.01.2013.

⁶ Võlanõustaja täienduskoolituse kava, vastu võetud 22.03.2016 nr 20, määrus kehtestatakse sotsiaalhoolekande seaduse § 45 lõike 2 alusel.

⁷ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ materjal Eesti Võlanõustajate Liidu ettekandest (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

⁸ Eesti Võlanõustajate Liit, Võlanõustamisteenuse juhendi kommenteerimine 04.05.2020

Enne võlanõustamisteenuse korraldamist tuleks kaaluda ka neid aspekte:

- ✓ kes on õigustatud saama kohaliku omavalitsuse poolt rahastatud võlanõustamise teenust;
- ✓ kuidas toimub inimese teenusele suunamine;
- ✓ milline on esmase teenuse osutamise maht teenuse saajale;
- ✓ kas toimub vahehindamisi ja kuidas lisatakse vajadusel teenusemahtu;
- ✓ kuidas, kellele ja kui tihti toimub aruandlus tehtud töö mahu ja sisu kohta;
- ✓ milline on osutatud teenuse tunnihind? Individuaalse töö tunnid? Transpordikulu? „tühjad“ tunnid, kui klient ei ilmu?⁹

Kohalikul omavalitsusel ja teenuse osutajal tuleb võlanõustaja valikul lähtuda nõustaja väljaõppest ja kogemustest. Pikaajalise kogemusega nõustajal on välja kujunenud teadmised ja oskused, mis on olulised kliendi mõistmisel, tema olukorra analüüsimisel ning läbirääkimistel võlausaldajatega.

Heaks praktikaks on osutunud koostöölepingute kaudu teenuse delegeerimine. Kui kohalik omavalitsus kehtestab teenuse ostmise hinna ja osutamise tingimused, on tal võimalik teha koostööleppeid mitme teenusepakkujaga (kes vastavad esitatud nõuetele). See survestab teenusepakkujaid osutama kõrgema kvaliteediga teenust, mis omakorda tähendab, et ka sotsiaaltöötaja saadab abivajaja teenust saama selle võlanõustaja poole, kellega on varasemas koostöös saavutatud häid tulemusi.

Kui võlanõustamisteenuse osutajat soovitakse aga leida hanke käigus, on üheks oluliseks kriteeriumiks hind, mistõttu võib hanke võita teenuseosutaja, kelle teenus on küll odav, kuid seetõttu ka vähem kvaliteetne/madalama kvaliteediga.¹⁰

Eesti Võlanõustajate Liidu kodulehel (www.evnl.ee) on leitavad teenust osutavate EVNL liikmete kontaktid. Arvestada tuleb sellega, et kõik võlanõustajad ei kuulu liitu, seega kodulehelt ei ole leitavad kõigi võlanõustajate kontaktid, kes teenust osutavad.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja sõnul on olnud juhuseid, kus võlanõustajal on endal võlgnevused ja tema suhtes on algatatud täitemenetlus. Koja soovitus on, et teenuseosutaja võiks ise olla samuti täitemenetlustest vaba isik¹¹ ja seda tuleks teenuse osutaja valimisel kontrollida.

Sotsiaalteenuse osutaja peab sotsiaalteenuse osutamisel lähtuma üldtunnustatud kvaliteedipõhimõtetest: isikukesksus, teenuse võimestav iseloom, tulemustele orienteeritus, vajaduspõhine lähenemine, terviklik lähenemine, isiku õiguste kaitse, kaasamine, töötaja pädevus ja eetika ning organisatsiooni hea töökorraldus ja kvaliteetne juhtimine.¹²

⁹ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ materjal Eesti Võlanõustajate Liidu ettekandest (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

¹⁰ Eesti Võlanõustajate Liit, kirjavahetus 19.12.2019

¹¹ Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Kommentaarid võlanõustamisteenuse juhendile 03.07.2020

¹² Sotsiaalteenuste üldine kvaliteedijuhis: https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Kvaliteet/eesti_sotsiaalteenuste_kvaliteedijuhis.pdf

4. Võlanõustamisteenuse osutamine

Võlanõustamisteenuse edukaks osutamiseks on oluline mõista, mis on võlgnevus ja võlasuhe ning millised on võlgadesse sattumise põhjused.

4.1. Võlgnevus, võlasuhe, võlgadesse sattumise põhjused

SHS alusel peetakse **võlgnevuseks** olukorda, kus võlgnikule on esitatud võlanõue, kuid ta ei suuda seda iseseisvalt ettenähtud ajaks täies mahus tasuda.

SHS § 44 lg 2

Võlanõustamisteenuse raames loetakse võlgnevuseks olukorda, kus isikule on esitatud nõue täita võlaõiguslikust suhtest või seadusest tulenev sissenõutavaks muutunud rahaline kohustus, mida isik ei ole võimeline iseseisvalt täitma.

Võlgnevus on sissenõutavaks muutunud rahaline kohustus, mis võib olla:

- ✓ eraõiguslikust suhtest tulenev nõude mittetäitmine või
- ✓ seadusest tulenev kohustus tasuda mingi sissenõutavaks muutunud rahaline nõue (nt trahvid, sunniraha vms).

Vastavalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi TsÜS) § 147 lg-le 2 muutub nõue sissenõutavaks kuupäevast, mil inimene on kohustatud tagasi maksma laenu või tasuma kauba või teenuse eest, kuid ei ole seda teinud. Seega ei ole võlgnevuseks nt õppelaenu tasumise kohustus, kui üliõpilane alles õpib ülikoolis.

Võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 2 lõige 1 järgi on **võlasuhe** õigussuhe, millest tulenevalt on ühe isiku kohustus teha teise isiku kasuks teatud tegu või jätta see tegemata ning võlausaldaja õigus on nõuda võlgnikult kohustuse täitmist. Võlasuhe võib tekkida lepingust, kahju õigusvastasest tekitamisest, alusetust rikastumisest, käsundita asjaajamisest, tasu avalikust lubamisest või muust seadusest tulenevast alusest (VÕS § 3).

Võlgadesse sattumise põhjusteks võib olla:

- ✓ ebapiisavad sissetulekud, vaesus, pidev elamine toimetulekupiiril;
- ✓ oskamatus oma sissetulekute ja võimaluste piires majandada;
- ✓ ettenägematud sündmused elus – töö kaotus, lahkuminek, õnnetusjuhtum jne, ebapiisavad säästud ettenägematuteks olukordadeks;
- ✓ ebamõistlikud tarbimisharjumused (ületarbimine, ebaotstarbekad soovid, ebamõistlik või pillav elustiil, ülemäärane nõudlus – soovitakse olla naabrist parem, tahtmine kuuluda teatud gruppi või saavutada teatud staatus jne);
- ✓ majanduslike suhete kujunemine – elukaaslane/lapsed/vanemad/sõbrad mõjutavad lähedasi hakkama nt laenu käendajaks või võtma enda nimel laenu jmt;
- ✓ kogenematus ärilikes küsimustes – ebapiisav rahaline planeerimine äri alustamisel, äriühingu juhatuse liikmena äriühingu laenude käendamine jmt.

Tulemuseks on ülejõukäivate maksekohustuste ja võlgade tekkimine ning lahendamata võlaprobleemid võivad inimeses tekitada ebakindlust, eneseväarikuse langust, abitust, hirmu, depressiooni. Võivad tekkida konfliktid peresuhetes, lahkuminek, töötus, sotsiaalne ja psühholoogiline kõrvalejätetus ühiskondlikust elust, seadusrikkumised, kodutus jm.

4.2. Võlanõustamisteenusele suunamine

Kui inimene mureseb, et kaotab oma elukoha, ei pruugi ta olla võimeline tegelema teiste probleemidega. Samas võib olla ka vastupidi – töö leidmine võib motiveerida võlgnevustega tegelema, et jääks rohkem raha elamiseks ja oleks võimalik võlgnevusi vähendada.

Sotsiaaltöötaja peaks toetama inimese soovi ja vajadusel motiveerima inimest abi vastu võtma. Inimest tuleks igal juhul julgustada oma probleemidega tegelema ja seda ka juhul, kui kõik eeldused ei ole maksimaalselt täidetud (nt on inimesel sõltuvusprobleemid vms). Kui abivajadus vastava teenuse osas on välja selgitatud, siis ei ole kaalutluskohta, kas teenust osutada või mitte, vaid **kui teenusevajadus on tuvastatud, tuleb vajalikku teenust ka osutada.**

Võlanõustamisteenusele suunamine võiks olla selle sotsiaaltöötaja pädevuses, kes teenuse vajaduse tuvastas (2019. a seisuga ligikaudu 34% kohalikest omavalitsustest otsustab võlanõustamisteenusele suunamist sotsiaaltöötaja). **Teenusele suunamine ja teenuse osutamine peab olema registreeritud Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris (STAR-is, SHS § 141 - 144).**

EVNL hinnangul oleks optimaalne teenuse maht, mida esialgu abivajajale osutada, 5 kuni 10 teenusetundi ning mahu täituvusel saab sotsiaaltöõspetsialist koos teenuse saaja ja teenuse osutajaga teenuse edaspidist vajadust hinnata.¹³

4.2.1. Abivajaduse hindamine ja teenuse vajaduse väljaselgitamine

Üldjuhul saavad sotsiaaltöötajad abivajadusest teada siis, kui inimene pöördub abi saamiseks omavalitsusse (soovitakse toimetulekutoetust, ühekordset toetust, teenust vms). Sissetulekute ja väljaminekute analüüsimisel (vajadusel pangakonto väljavõtte alusel) võib selguda, et abivajaja maksukoormus on suur, kohtutäiturid on arestinud inimese pangakonto või on sissetulekutest mingi osa kinni peetud, mistõttu on pere sattunud raskesse majanduslikku olukorda.

Ka kohalike omavalitsuste eelarvest makstavate sotsiaaltoetuste ning riikliku toimetulekutoetuse saajate abivajadust on soovitatav terviklikult hinnata ning pakkuda neile toimetulekut parendavaid/toetavaid teenuseid. Toetavate teenuste osutamine on eriti oluline nende abivajajate puhul, kes on vajanud rahalist tuge pikema aja jooksul.

Toimetulek sõltub eelkõige sissetulekute ja väljaminekute tasakaalust, sotsiaalsest staatusest, sõpruskonnast, hariduslikest näitajatest, inimese teadlikkusest ja ettevõtlikkusest (näiteks pöörduda abisaamiseks erinevatesse institutsioonidesse), lähedaste abist ja toetusest jne.

Toimetulekuraskused võivad tuleneda nii inimese sisemiste ressursside puudujääkidest (nt tervislikust seisundist või oskuste puudumisest tulenevad tegevuspiirangud) kui ka keskkonna mittevastavusest inimese ressurssidele (piirkonnas, kus elatakse, ei ole selle inimese kvalifikatsioonile vastavat tööd, mis võimaldab elatist teenida või puudub inimesel toimiv lähivõrgustik, kellelt raskuste korral praktilist abi, nõu või materiaalist tuge saada).

Koosmõjus hindamine tähendab seda, et arvestatakse erinevate tegurite dünaamilist vastastikust mõju. Näiteks võivad keskkonnategurid inimese tegevusvõimet ja osalust ühiskonnaelus piirata või siis vastupidi, toetada.

---

¹³ Eesti Võlanõustajate Liit, kirjavahetus 19.12.2019

Inimese abivajadust tuleb hinnata terviklikult, s.t lähtuda milles ja mis mahu inimene abistamist vajab ning millised võimalused on inimese lähedastel teda abistada.

Kohaliku omavalitsuse kohustus on inimest kaasates välja selgitada tema abivajadus ja tagada sellele vastav abi. Teenust võivad vajada inimesed, kellel puuduvad toimetulekuoskused ja ka nemad, kellel on suured sissetulekud, aga samas ka märkimisväärsed kinnipidamised või väljaminekud.

Kohalik omavalitsus kasutab inimese abivajaduse hindamiseks ennekõike hindamisvahendit. Kui hindamisvahendit ei ole, selgitatakse olukord välja inimese jutu ja pangakonto väljavõtte põhjal. Oluline on, et võetakse arvesse inimese sissetulekuid, püsikulusid (sh laene, täiteasju), muid tarbimisharjumusi ja nende mõistlikkust ja vajadust. Juhendi lõpus on välja toodud kulude-tulude tabel, mis aitab vajalikud andmed kokku võtta ja annab hea ülevaate inimese majanduslikust seisust.

Hindamisest selgunud abivajadusest lähtuvalt teeb omavalitsus kaalutusotsuse selle kohta, kas inimene vajab teenust või mitte. Juhul, kui inimene abi vajab, suunatakse ta teenusele vastavalt omavalitsuse poolt kehtestatud korrale. Otsuse tegemisel lähtutakse haldusmenetlusseadusest. Juhul, kui inimene võlanõustamisteenust ei vaja, tehakse selle kohta negatiivne otsus. Omavalitsusel on sellisel juhul kohustus välja selgitada, kas inimene vajab muud abi.

4.2.2. Teenuse eest tasu võtmine

Üldjuhul on võlanõustamisteenus inimestele tasuta, sest teenus on mõeldud toimetulekuraskustes inimestele. Kohalikul omavalitsusel tuleb ära hinnata inimese maksevõimekus ja hindamisel ei tohiks võtta aluseks ainult kliendi sissetulekuid, sest see ei taga, et ta on võimeline ise teenuse eest kasvõi osaliselt tasuma.

Kui omavalitsus tagab inimesele tasuta võlanõustamisteenust tema jaoks vajalikus mahu, siis pikas perspektiivis aitab see teenuse saajal edaspidi paremini ressursse planeerida ning majanduslikult toime tulla. Näiteks teenuse saajal säilib ametlik töökoht, ta on võimeline ise oma eluaseme eest tasuma ega pruugi tulevikus pöörduda enam toetuste või teenuste saamiseks kohaliku omavalitsuse poole.

Teenuse osutamise hinna määrab võlanõustaja oma hinnakirjaga või lepatakse see kokku koostööleppe raames.

4.3. Teenuse kirjeldus

Teenustele saamise eesmärkideks saavad olla inimese aktiveerimine, iseseisva toimetulekuvõime toetamine, parendamine, arendamine või ka olemasolevate oskuste säilitamine nendes eluvaldkondades, milles toetus- ja/või abivajadus tuvastati.

Võlanõustamisteenuse raames aidatakse inimesel teadvustada ülemäärase võlgnevuse põhjuseid ja tagajärgi, aidatakse võlaolukorda lahendada ning õpetatakse inimest tulevikus uusi võlgnevusi vältima või vastutustundlikult laenama. Esmast nõustamist võlgade osas osutatakse sageli kohaliku omavalitsuse sotsiaaltööspetsialistide poolt muu abistamise

raames.¹⁴ Teenuse tulemuslikkuse tagamisel on oluline, et abivajaja ja teenuse osutaja vahel oleks usaldussuhe.

Võlanõustamisteenusele tulles on oluline, et:

- ✓ Inimesel on soov ja vaba tahe võlanõustaja juurde pöördumiseks ning koostöö tegemiseks.
- ✓ Motivatsioon olukorra lahendamiseks peaks tulema inimeselt. Motivatsiooni saab tõsta, kui viidata järjepidavalt inimese tugevustele mitte probleemidele. Inimese tugevusi, mida saab suunata elukvaliteedi parendamiseks ja tekkinud probleemide lahendamisele. Seega on väga oluline teenuse vajajat motiveerida ja julgustada tegelema oma võlgadega. Inimene pöördub teenusele küll vaba tahte alusel, kuid selleni jõudmiseni võib ta vajada korduvat motiveerimist.
- ✓ Inimesel peavad olema võlanõustamisteenusele realistlikud ootused, et vältida olukorda, kus inimesed mõistavad võlanõustamise all rahalist abi või loodavad oma võlakoorma „ära anda“.

Võlanõustamisel lähtutakse nelja samba mudelist:

- ✓ finants-juriidiline nõustamine sisaldab võlgniku seadusandlikku kaitset, majandusliku olukorra stabiliseerimist, kontrolli võlanõuete üle, läbirääkimisi võlausaldajatega, laenu-jm lepingute eelkontrolli;
- ✓ psühhosotsiaalse nõustamise alla kuulub võlgadesse sattumise psühhosotsiaalsete põhjuste ja tagajärgede käsitlemine, isiklike käitumismustrite teadvustamine jne;
- ✓ elulis-praktiline nõustamine koosneb majapidamiseelarve koostamisest ja järgimisest, vajadustele ja võimalustele vastava majapidamise korraldamisest, nõustamisest ja sisseostude tegemiste planeerimisest, tarbijakaitse alast nõustamisest, finantskirjaoskusest jne;
- ✓ pedagoogilis-preventatiivne nõustamine hõlmab teadvustamisvõime ja vastutustunde kasvatamist, positiivse eluperspektiivi arendamist, isiksuse tugevdamist, vajadustele orienteeritud ostustrateegiatega võimendamist, manipuleeritavuse vähendamist jne.

Teenuse käigus abistatakse ja nõustatakse inimest:

- ✓ võlakohustuste kaardistamisel;
- ✓ võlanõuete õiguspärasuse hindamisel;
- ✓ majapidamiseelarve koostamisel ja järgimisel (nt majapidamisraamatu kasutusele võtmine);
- ✓ säästliku majapidamise korraldamisel (nt soovitused elektrienergia säästlikuks kasutamiseks);
- ✓ täiendavate ressursside otsimisel (nt lisatöö, olemasolevate asjade üle vaatamine ja ebavajaliku mahamüümine vms);
- ✓ läbirääkimistel võlausaldajatega (nt kohtutäiturid, Inkasso, võla sissenõudja).

Võlanõustamisteenuse osutamise käigus:

- ✓ selgitatakse välja teenuse saaja võlgadesse sattumise põhjused;
- ✓ tehakse kindlaks teenuse saaja eneseabi potentsiaal ja toetatakse olemasolevate ressursside kasutamisel;
- ✓ töötatakse välja uute võlgade teket vältivaid tegevusstrateegiaid;
- ✓ nõustatakse teenuse saajat majapidamiseelarve koostamisel;
- ✓ abistatakse teenuse saajat maksegraafikute koostamisel ja täitmisel;
- ✓ ollakse vajadusel vahendaja teenuse saaja ja võlausaldajatega suhtlemisel.

¹⁴ Sotsiaalministeerium, Kohaliku omavalitsuse korraldatavad sotsiaalteenused: Võlanõustamisteenus URL <https://www.sm.ee/et/kohaliku-omavalitsuse-korraldatavad-sotsiaalteenused>

Teenuse osutamisel on oluline keskenduda probleemide asemel inimese (ja vajadusel pere) tugevustele ja võimalike lahenduste leidmisele. Selline tugevustele suunatud lähenemine keskendub inimese eesmärkidele ning temas endas ja kogukonnas olemasolevatele ressurssidele. Nõustajaga koostöös tuleb tuvastada inimese tugevused, mida saab rakendada positiivsete muutuste ellu kutsumiseks.

Võlanõustamisteenus peab olema kättesaadav kõigile kohaliku omavalitsuse elanikele, kes seda vajavad.

Kuigi inimene vastutab ise oma võlgade, nende tagasimaksmise ja oma rahaga ümberkäimise eest, on võlanõustajal juhtiv roll võlanõustamise protsessi õnnestumise suhtes.

4.4. Teenuse osutamise lõpetamine ja tagasiside

Teenuse osutamine lõpeb ning teenuse kvaliteeti ja tulemuslikkust saab hinnata siis, kui tegevusplaanides püstitatud eesmärgid on täidetud. Püstitatud eesmärgid võivad olla näiteks:

- ✓ sissetulekute kindlustamine,
- ✓ täielik või osaline võlgadest vabanemine,
- ✓ uute võlgade vältimine,
- ✓ võlgade reguleerimine pikaajaliste maksekokkulepete sõlmimise teel,
- ✓ võlgadega elama õppimine,
- ✓ inimese motiveerimine iseseisvaks probleemilahenduste leidmiseks jms.¹⁵

Teenuse osutamine võib lõppeda ka juhul, kui teenuse saaja keeldub koostööst tegemast.

Teenuse lõppedes tuleb teenuse lõpetamine ja osutatud teenustundide arv märkida STARi, kus on eelnevalt kajastatud ka teenusele suunamise info.

Kohalikel omavalitsustel tuleb teenuse osutamise planeerimisel läbi mõelda, kuidas ja kui tihti oodatakse teenuseosutajatelt ja teenuse saajatelt tagasisidet. Regulaarsed rahulolu küsitlused teenuse saajalt võimaldavad teenuse osutamist veelgi otstarbekamalt planeerida. Lisaks annab selline tagasisidestamine võimaluse hinnata teenuse kvaliteeti ja tulemuslikkust, märgata teenuse osutamisel erinevaid aspekte ja sellest lähtuvalt teha muudatusi kvaliteetsema teenuse osutamise suunas.

Tagasiside saamine teenuse saajalt teenuse lõppedes on kujunenud heaks ja levinud praktikaks. Võlanõustajate ja sotsiaaltöötajate sujuv koostöö tagab inimesele kõige kiirema ja asjakohasema abi.

---

¹⁵ Võlanõustamise täiendkoolituse õppematerjal OÜ Companion, Katri Heinjärv, 2020

Hea teada

Võlakohustuste kaardistamisel pannakse kirja kõik võetud laenud ja võlanõuded. Tihti juhtub, et ise ei teatagi, palju võlakohustusi inimesel on. Inimesel enda võlanõuete kohta on võimalus saada infot:

- ✓ <https://www.minucreditinfo.ee/et/>
- ✓ <https://www.rik.ee/et/e-toimik>
- ✓ <https://www.eesti.ee/et/minuasjad/andmed/juriidika> - minu vastu algatatud täitetoimikud
- ✓ https://www.eesti.ee/est/teenused/kodanik/oigusabi_2/minu_vastu_algatatud_taitetoimikud
- ✓ Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojast, Tartu mnt 16, Tallinn, info@kpkoda.ee.

Kindlasti tuleks jälgida, kas kõik andmed võlanõuetel on õiguspärased.

Kohtutäituri nimetab ametisse justiitsminister, ta tegutseb kohtutäituri seaduse, täitemenetluse seadustiku jt eriseaduste alusel ning allub avaliku võimu kontrollile. Kohtutäiturile on riik andnud erivolitused nõuete sundtäitmisele pööramiseks.¹⁶

Oluline on jälgida, et **sissenõuet ei saa pöörata järgmistele sissetulekutele:**

- ✓ riiklikele peretoetustele;
- ✓ puudega inimese sotsiaaltoetusele;
- ✓ sotsiaaltoetustele sotsiaalhoolekande tähenduses;
- ✓ Eesti Töötukassa kaudu makstud töötutoetusele, stipendiumile, sõidu- ja majutustoetusele ning toetusele ettevõtluse alustamiseks;
- ✓ kehvastatuse või terviserikke tõttu makstavate hüvitisele;
- ✓ töövõimetoetusele
- ✓ seadusel põhinevale elatisele;
- ✓ rahalisele ravikindlustushüvitisele ravikindlustuse seaduse tähenduses, välja arvatud ajutise töövõimetus hüvitisele);
- ✓ riiklikule pensionile seaduses sätestatud ulatuses;
- ✓ vanglast vabanemise toetusele;
- ✓ okupatsioonirežiimide poolt repressseeritud isiku seaduse alusel makstavale repressseeritud toetusele (Täitemenetluse seadustik, edaspidi TMS § 131 lõige 1).

Kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavalt ei vii sissenõudja nõude täielikule rahuldamisele ning kui arestimine on nõude liiki ja sissetuleku suurust arvestades õiglane, võib TMS § 131 lõike 1 punktides 6–7 nimetatud sissetulekutele (kehvastatuse või terviserikke tekitamise tõttu makstav hüvitis, välja arvatud hüvitis kaotatud sissetuleku eest, ja mittevaralise kahju hüvitis; seadusel põhinev elatis; siiski pöörata sissenõude sissenõudja avalduse alusel (TMS § 131 lõige 2).

Sissetuleku arestimine - Sissetuleku osa, millele ei saa sissenõuet pöörata on sätestatud TMS § 132. Sissetulekut ei arestita, kui see ei ületa ühe kuu eest ettenähtud palga alammäära suurust või vastavat osa nädala või päeva sissetulekust. Kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavalt ei vii lapse elatisnõude täielikule rahuldamisele, võib arestida kuni pool käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud sissetulekust. Kui lapse elatisnõude täitmiseks võlgniku sissetulekust arestitav summa jääb alla poole käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud summast, võib arestida kuni ühe kolmandiku võlgniku sissetulekust.

Kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavalt ei vii nõude täielikule rahuldamisele, võib sõltumata võlgniku suhtes läbiviidavate täitemenetluste arvust

¹⁶ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ materjal (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

arestida ühes kuus kuni 20 protsenti sissetulekust, mis ei ole suurem kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud sissetulek, millest on maha arvatud Statistikaameti poolt avaldatud arvestuslik elatusmiinimum. Sissetulekut ei arestita, kui see jääb alla Statistikaameti poolt avaldatud arvestusliku elatusmiinimumi. Käesolevas paragrahvis sätestatud ei kohaldata lapse elatisnõude täitmisele.

Kui võlgnikul on ülalpeetavaid, arvutatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1² nimetatud 20 protsenti võlgniku sissetulekust, millest on maha arvatud käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt mittearestitav summa iga ülalpeetava kohta ja Statistikaameti poolt avaldatud arvestuslik elatusmiinimum. Juunis 2018 jõustunud uus TMS redaktsioon toob esile Statistikaameti (edaspidi STAT) poolt määratletud elatusmiinimumi mõiste (2020. aastal 221,36 €).

Võlgnik peab ise kohtutäiturile tõendama, kui talle laekuvad sissetulekud, mida arestita ei saa (nt toimetulekutoetus). Samuti peab võlgnik ise esitama andmed ülalpeetavate kohta (nt lapse sünnitunnistus). Kuivõrd toimetulekutoetus on ühekordne toetus, mida tuleb igal kuul uuesti taotleda, tuleb ka kohtutäiturit toetuse saamisest igal kuul teavitada.

Pangakonto arestimine - Sissenõude pööramine võlgniku kontole on sätestatud TMS §-is 115. Krediidiasutuste seaduse § 88 lg 5 alusel väljastab krediidiasutus kohtutäiturile info konto olemasolu või selle puudumise kohta. Konto arestitakse arestimisakti alusel selles näidatud ulatuses. Kontol olev raha kantakse vastavalt arestimisaktile arestitud ulatuses üle kohtutäituri ametialasele arvelduskontole, välja arvatud juhul, kui täitedokumendiks on muu kui lapsele kohtumenetluse ajal elatise maksmise nõude kohta tehtud hagi tagamise määrus. Kui arestimise hetkel ei ole võlgniku kontol arestimisaktis näidatud ulatuses raha, loetakse puudujäävas osas arestituks ka pärast arestimise hetke kontole laekuvad summad. Pärast arestimise hetke kontole laekuvad summad kantakse üle kohtutäituri ametialasele arvelduskontole kuni arestimisakti täitmiseni.

Oluline on teada nõuete aegumise tähtaegasid

- ✓ täitedokumendid tsiviilasjades – 10 aastat;
- ✓ maksuvõlgnevused – 5 aastat;
- ✓ väärteo asjad (parkimistrahvid) 4 aastat (karistusseadustik, edaspidi KarS §82 lg 4);
- ✓ kuriteo asjad (kohtukulud) – 7 aastat (KarS § 82 lg 5);
- ✓ tehingust tulenev aegumine – 3 aastat.

NB! Täitmise aegumine peatub võlgniku vangistuses viibimise või aresti kandmise ajaks.

Me kõik peaksime töötama seaduskuulekuse nimel ja peaksime suunama võlgnikke selleni, et võetud kohustustega tuleb tegeleda ja neid tuleb täita. Kindlasti ei tohiks soovitada kohustustest kõrvalehoidumist ja soovitada inimestel oodata aegumistähtaegade saabumist eesmärgiga võlgu mitte tasuda.¹⁷

Võla sissenõudmine:

- ✓ Kohtuväline a) firmasisene, b) esindaja poolne (inkasso firma)
- ✓ Kohtulik a) hagimenetlus b) maksekäsu kiirmenetlus c) pankrot d) likvideerimine (firmad)

Võlgade reguleerimiseks on võimalik sõlmida järgmisi kokkuleppeid:

- ✓ maksutähtaja pikendus
- ✓ maksepuhkus

¹⁷ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ettekanne (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

- ✓ maksugraafiku sõlmimine
- ✓ kompromisslahendused – aluseks võetakse kas võlasumma või tagasimaksmise aeg.

Inkassofirma esindusõigus on lepingu alusel (TsÜS §115 – 118), nõuete loovutamise lepingu (VÕS §164 lg 1) sõlmimisel ei ole võlgniku nõusolek vajalik. Heaks tavaks on, et enne nõude inkassole üleandmist saadab võlausaldaja vähemalt ühe meeldetuletuse. Inkassofirma eeldab, et võlausaldaja esitab sissenõudmiseks tõese ja põhjendatud nõude. Inkassofirma poolne sissenõudmine toimub kirja või telefoni teel ning hõlmab maksekokkulepete sõlmimist ja jälgimist, edasiste meetmete kasutamist (kohtumenetlus, sissenõudmise lõpetamine...). Inkassofirmad võivad võlanõude ka omandada ning astuvad seega kõigi õigustega eelneva võlausaldaja asemele.

Inkassofirmad on äriettevõtted, kes tegutsevad litsentseerimata tegevusvaldkonnas. Nende tegevus on reguleeritud võlaõigusseadusega ning mingit eriseadust nende tegevuse kohta ei ole. Ametkondlikku järelevalvet nende üle ei teostata. Võimalikud kaebused või pretensioonid tuleb lahendada võlaõigusseaduses või tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud korras.¹⁸

Maksekäsu kiirmenetlus – kiirmenetluse puhul on tegemist vaidlusvaba kohtumenetlusega, kus kohtuistungit ei toimu. Kohus teeb otsuse üksnes võlausaldaja avalduse alusel. Võlgnikul on aega 15 päeva vastamiseks. Mitte vastamise korral kaasneb menetlusega tagaseljaotsus. Maksekäsu kiirmenetlusega kaasnevad võrreldes hagimenetlusega märgatavalt väiksemad kulutused (riigilõiv 3% nõudest).¹⁹

Hagimenetlus – tsiviilasju lahendavad maakohtud, ringkonnakohtud ja riigikohus. Hagiavaldus esitatakse kohtule füüsilisest isikust võlgniku elukoha järgi. Kohus teatab võlgnikule hagi esitamisest, saadab talle hagiavalduse ja tõendite ära kirjad ning kohus annab võlgnikule hagiavaldusele vastamiseks tähtaja. Kui võlgnik ei vasta tähtaegselt või ei ilmu kohale, toimub tagaselja otsus. Enamik selliseid menetlusi on kirjalikud, kohtuistungid toimuvad väga harva.

Pankrotimenetlus – Pankrotiseaduse § 1 alusel on pankrot võlgniku kohtumäärusega väljakuulutatud maksejõuetus. Võlgnik on maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Menetluse kaudu rahuldatakse võlausaldajate nõuded võlgniku vara arvel seaduses ettenähtud korras. Pankrotimenetluse käigus selgitatakse välja võlgniku maksejõuetuse põhjused. Pankrotimenetlus kestab enamasti 0,5 - 2 aastat.

EVNL hinnangul algatatakse Eestis üksikisiku pankrotti liiga kergekäeliselt ja palju. Pankrotimenetlus on pikk ja koormav protsess, mis ei muuda võlgniku elu lihtsamaks. Üldjuhul ei mõisteta, mida pankrotimenetlus endaga inimesele kaasa toob – neil lasub aruandluskohustus, neil tuleb teha võlausaldajatele ülekandeid, samas peavad nad olema usaldusisikud ja paljud neist ei ole võimelised kokkulepitud summasid võlausaldajatele tasuma).²⁰

Võlgadest vabastamise menetlus – Võlgniku kohustustest vabastamise menetluse eesmärk pankrotiseaduse kohaselt on võlgniku vabastamisel pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest, lõpetada pankrotivõlausaldajate nõuded võlgniku vastu, sealhulgas ka nende pankrotivõlausaldajate nõuded, kes ei ole pankrotimenetluses nõudeid esitanud. Võlgadest vabastamise menetluse puhul rakendatakse pankrotiseaduse sätteid, mille kohaselt võlgniku töö- või teenistussuhtest või muust sarnasest suhtest saadud tulu või ettevõtlusest saadud tulu

¹⁸ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ materjal (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

¹⁹ Rohkem infot leiata: <https://www.kohus.ee/et/kohtuasjade-menetlused/maksekasu-kiirmenetlus>.

²⁰ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ materjal Eesti Võlanõustajate Liidu ettekandest (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

nõuded loetakse loovutatuks usaldusisikule. Usaldusisik peab sellest võlgnikule üle andma 25 protsenti. Kohus võib asjaolusid arvestades määrata sellest erineva määra.

Võlgade ümberkujundamine on reguleeritud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadusega, mille eesmärgiks on ületada makseraskused ja vältida pankrotimenetlust. Ümberkujundamise menetluse vältel saab võlgnik võlad ümber kujundada nende täitmise pikendamise, osade kaupa täitmise võimaldamise või võlgade vähendamise teel. Ümber saab kujundada ainult rahalisi kohustusi.²¹

Veel vajalikku infot leiate:

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda - <https://kpkoda.ee/>

Finantsinspektsiooni tarbijaveeb - <https://minuraha.ee/>

Eesti Võlanõustajate Liit - <https://evnl.ee/>

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet - <https://www.ttja.ee/et/tarbijale/finantsteenused>

MTÜ Rahatarkus - <http://lihtsaltrahast.ee/>

Õigusaktid

Kehtivad õigusaktid leiab Riigi Teataja veebilehelt. Kui on vaja tutvuda seaduse seletuskirjaga, leiab selle eeskätt Riigikogu kodulehelt või Riigi Teatajast konkreetse seaduse ülalt menüüvalikust alajaotuse „menetlusteave“ alt. Kui seaduses on tehtud ka hilisemaid muudatusi, tuleb vastava muudatuse seletuskirja otsida Riigikogu kodulehelt või muudatuse all olevale jõustumismärkele klikkides ning seejärel valides menetlusteave jne. Kasutades seaduse lühendit tuleb kasutada alati seaduse ametlikku lühendit, mis on leitav samuti Riigi Teatajas.

Statistika²²

Aasta	Teenust korraldavaid omavalitsusi	Teenuse saajaid	Täitemenetluses täiteasjade arv	Võlgnikke kokku
2018	30	1 873	501 357	144 567
2019	48	1 935	600 000	123 000

²¹ Võlanõustamise täiendkoolituse õppematerjal OÜ Companion, Katri Heinjärv, 2020

²² Statistika: S-veeb ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda

Lisa 1 Rahalise nõude tabel

Järgnev tabel annab ülevaate kõige tüüpilisematest etappidest võlaliikumise teekonnal. Tabelis toodud sammud ei pea olema iga nõude puhul samad. Näiteks võib laenuandja minna peale lepingu lõpetamist hagiavaldusega otse hagikohtusse.²³

Kes tegutseb?	Dokumendi nimi	Kulud	Võlanõustaja abi
Teenusepakkuja (nt. telekommunikatsiooni ettevõtte, laenu või järelmaksu pakkuja)	Arve, leping tagasimakse-graafikuga	Tasu kasutatud teenuse eest või laenu põhisumma. Finantsteenuste puhul lisandub üldiselt intress	*Lepingutingimuste analüüs *Tarbimisharjumuste analüüs *Mõtlemine läbi, mida oleks vaja muuta
	Hoiatus, meeldetuletus	Erinevad hoiatus-, meeldetuletus-tasud.	Tekkinud olukorra kaardistamine ning lepingu erakorralise ülesütlemise ennetamine.
	Lepingu ülesõtlemine	Leppetrahv, järelmaksu ja laenu puhul muutub korraga sissenõutavaks kogu summa, mis on veel tasumata.	Eesmärgiks on vältida kliendi heitumist. Proovime leida aktiivselt lahendusi, kuidas olukord uuesti kontrolli alla saada ning nõue rahuldada
Inkasso Nende pädevusse EI KUULU sissetulekute ja vara arestid. Töövahendiks on suhtlus ning mõjutamine. Tegevust reguleerib VÕS	Hoiatus- ja meeldetuletus-kirjad, meilid, telefonikõned, Facebooki chat. Kohtusse pöördumise hoiatus. Konstitutiivsed võlatunnistused	Sissenõudekulud, jooksvad intressid, viivis, sõltuvalt firmast erinevad „muud kulud“ (haldustasud, leppetrahvid jm).	Nõude suuruse kontroll Vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise kontrollimine Aegumise kontrollimine Võlatunnistuse seaduslikkuse analüüs Maksekokkulepete sõlmimine ja läbirääkimine
Maakohus – Maksekäsu osakond	Makseettepanek Maksekäsu Kiirmenetluses	Riigilõiv	Kliendil on aega makseettepanekule vastata 15 päeva. Mittevastamisel koostab kohus maksekäsu, mis on täitedokument.
Maakohus	Hagiavaldus	Õigusabikulud, nii enda kui ka vastaspoole omad; tasatud riigilõiv	Menetlus jätkub hagi-menetluses. Ajamahukam ja kulukam Võimalik nõude vähendamine või maksegraafiku sõlmimine
Kohtutäitur – täitemenetlus ehk nõude sundtäitmine Kohtutäituril on seaduse alusel pädevus rakendada erinevaid surve- ja meetmeid, näiteks arvelduskonto arestimine või kinnisvara sundmüük	Sõltuvalt menetluse käigust erinevad dokumendid ja teavitused	Täitemenetluse algatamise kulud. Kohtutäituri tasu. Täitekulud	Korrastame arestid. Anname kliendile ülevaate olukorrast, ka sellest, milline nõue on millise võlgnevuse tulemus. Võimalusel proovime leida lahendusi, kuidas klient saab oma nõuded tasutud.

²³ Veebiseminar „Kellele kuulub võlg ja kes vajab võlanõustamist?“ materjal Eesti Võlanõustajate Liidu ettekandest (22.07.2020) <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/kvaliteet-jarelevalve/kohaliku-omavalitsuse-noustamisuksus#teematunnid>

Lisa 2 Kulude-tulude tabel ([näidis](#))

KUU/AASTA.....			
SISSETULEK		KOKKU	€
Palk			
Toetused ja abirahad			
Lisasissetulek			
Muu			
PÜSIKULUD			
FINANTSKULUD		KOKKU	€
Laenu (õppelaen, remondilaen jne.)			
Järeilmaksud			
Võlad kohtutäiturile			
ELUASEMEKULUD		KOKKU	€
Üür, haldus, hooldus, remont			
Elekter			
Gaas			
Küte			
Vesi			
Prügivedu			
Muud kommunaalkulud			
TRANSPORT		KOKKU	€
Ühistransport (buss, rong jne)			
Autoliisingu makse			
Kasko ja/või liikluskindlustus			
Autoparandus ja -hooldus			
Kütus(bensiin,diisel)			
Muu			
SIDE, MEEDIA		KOKKU	€
Laua -või mobiiltelefon			
TV, internet			
Ajalehed, ajakirjad			
MUUD PÜSIKULUD		KOKKU	€
Lastehoiutasud			
Trenn, huviring			
Juuksur			
Meditsiiniteenused			
Lemmikloom			
MUUTUVKULUD			
TARVILIK		KOKKU	€
Majapidamisvahendid (kodukeemia jne.)			
Hügieenitarbed			
Jalanõud			
Riided			
Pisiremont			
Koolitarbed			
Muu			
.....			
TOIT JA JOOK		KOKKU	€
Alkohol (k.a siider; õlu jne.)			
Tubakas			
Toit lemmikloomale			
Toit			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
TULUD - KULUD			€